

Nr 156

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa avsättningar till budgetutjämningsfonden jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 1) har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1956, förslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, medgiva dels att avsättning av kommunalskattemedel må ske till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas, dels att i enlighet med de grunder som i nämnda statsrådsprotokoll förordats ett belopp av 350 milj. kronor må avsättas till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Kungl. Maj:t har sedermera i propositionen nr 175, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 13 april 1956, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, medgiva dels att i enlighet med de grunder som i nämnda statsrådsprotokoll förordats ett belopp av 75 milj. kronor — i stället för i statsverkspropositionen förordade 350 milj. kronor — må avsättas till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken, dels att belopp motsvarande under budgetåren 1955/56 och 1956/57 under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag må under respektive budgetår avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Vid sin behandling av budgetförslaget för 1956/57 framhåller departementschefen (prop. nr 1, bil. 1 s. 22) i fråga om statsinkomsterna att inkomstskattetiteln visar en uppgång med i runt tal 500 milj. kronor jämfört med de nya beräkningarna för 1955/56 samt anför därefter bl. a. följande (s. 23).

Jag vill i detta sammanhang erinra om att de nu beräknade inkomsterna på ifrågavarande skattetitel för såväl 1955/56 som 1956/57 inrymmer kommunalskattemedel till ett belopp av ca 450 milj. kronor vardera året. I enlighet med de grunder som angivits i fjolårets statsverksproposition och på sätt som framgår av gällande riksstat bör ifrågavarande medel reserveras på budgetutjämningsfonden för kommande utbetalning till kommunerna. Såsom riksräkenskapsverket framhållit bör å andra sidan 150 milj.

kronor av de för budgetåret 1955/56 avsatta medlen återföras under budgetåret 1956/57. Nettoavsättningen av kommunalskattemedel sistnämnda år beräknas därför till 300 milj. kronor.

I statsverkspropositionen (s. 24 och 25) har departementschefen beträffande det framlagda budgetförslaget ytterligare framhållit bl. a. följande.

Då inkomsterna angivits till 11 173 milj. kronor och utgifterna till 10 225 milj. kronor, skulle enligt vad som framgår av efterföljande tablå för budgetåret 1956/57 uppkomma ett överskott på icke mindre än 948 milj. kronor. För närvarande finns icke anledning räkna med någon mera betydande nettoförändring i reservationernas storlek. Såsom jag tidigare påpekat ingår emellertid, liksom under innevarande budgetår, bland inkomsterna vissa belopp som ej bör disponeras för löpande statsutgifter. Först och främst gäller detta de 300 milj. kronor kommunalskattemedel, som bör reserveras på budgetutjämningsfonden i avvaktan på utbetalning till kommunerna. Vidare beräknas den av 1955 års riksdag beslutade höjningen av skattesatsen för aktiebolag, ekonomiska föreningar m. fl. tillföra statsverket en merinkomst om ca 275 milj. kronor under budgetåret, medan den för år 1956 beslutade investeringsavgiften väntas inflyta med ca 75 milj. kronor. Det påpekades i propositionen nr 190 i våras beträffande motsvarande inkomster under innevarande budgetår att de var av tillfällig karaktär och betingade av stabiliseringspolitiska åtgärder. Det ansågs därför motiverat, att de medel, som på så sätt beräknades bli indragna till statsverket, tills vidare steriliserades. Jag finner detta betraktelsesätt alltjämt tillämpligt och förordar, att ett belopp av 350 milj. kronor avsättes till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp får av statskontoret överföras till särskilt konto i riksbanken.

I likhet med vad som gäller beträffande avsättningen för innevarande budgetår torde ifrågavarande medel framdeles böra användas till att nedbringa riksgäldskontorets skulder, i första hand kontorets skuld till riksbanken. Det torde få ankomma på riksdagen att senare, efter förslag av Kungl. Maj:t, meddela närmare beslut om tidpunkten för medlens disposition.

I propositionen nr 175 (s. 32) har departementschefen återkommit till frågan om kommunalskattemedlen och därvid anfört följande.

Vad beträffar eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel har icke funnits anledning till justering. Den beräknas alltså netto till 300 miljoner kronor. Ett motsvarande belopp bör, såsom föreslagits i statsverkspropositionen, upptagas i riksstaten för avsättning till budgetutjämningsfonden.

Beträffande budgetförslaget har vidare framhållits bl. a. följande (s. 33).

Beträffande utgifterna å driftbudgeten, vilka i statsverkspropositionen upptagits till 10 225 miljoner kronor, underströk jag i finansplanen, att vissa då ännu icke färdigberedda ärenden kunde komma att medföra utgiftsökningar. Det framhölls även, att beräkningarna utgick från oförändrade löner till de statsanställda. Förslag till höjning av statstjänstemännens löner och pensioner har sedermera godkänts av riksdagen. Därigenom ökar driftbudgetens utgifter 1956/57 med 100 miljoner kronor. I propositionen nr 107 har vidare under socialdepartementets huvudtitel äskats ett anslag om 275 miljoner kronor till fondering för framtida pensionsändamål. Även om statsutgifterna formellt ökar med detta belopp, vill jag dock framhålla, att det härvidlag icke — i varje fall för närvarande — rör sig om en verklig

ökning av utgifterna i jämförelse med statsverkspropositionens budgetförslag. För ändamålet har föreslagits skola disponeras det belopp som under budgetåret 1956/57 beräknas inflyta i form av förhöjd bolagsskatt. I statsverkspropositionen föreslogs att det ifrågavarande beloppet om 275 miljoner kronor — tillsammans med inflytande belopp av den allmänna investeringsavgiften om 75 miljoner kronor — skulle tillföras budgetutjämningsfonden samt insättas på särskilt konto i riksbanken. Samma belopp, men nu reserverat för framtida pensionsändamål, skall alltjämt insättas på särskilt konto i riksbanken. Realekonomiskt sett blir det alltså tills vidare ingen skillnad i jämförelse med vad som föreslogs i statsverkspropositionen.

Sedan hänsyn tagits även till övriga utgiftsförändringar på driftbudgeten, blir resultatet en höjning av de sammanlagda utgifterna med 377 miljoner kronor till 10 602 miljoner kronor.

Av vad nu sagts framgår, att driftbudgeten för budgetåret 1956/57 skulle lämna ett överskott av (11 309 — 10 602 =) 707 miljoner kronor mot enligt statsverkspropositionen 948 miljoner. Från angivna överskott skall dragas vissa belopp, som ej bör disponeras för löpande statsutgifter utan reserveras på budgetutjämningsfonden. Detta gäller först och främst ett belopp motsvarande en beräknad nettoeffersläpning om 300 miljoner kronor i utbetalningarna av kommunalskattemedel, vilken avsättning redan föreslagits i statsverkspropositionen. Vidare bör, med i finansplanen angiven motivering och på sätt där angivits, ett belopp om 75 miljoner kronor utgörande under budgetåret beräknad uppbörd av allmän investeringsavgift för år 1956 avsättas till budgetutjämningsfonden. Motsvarande belopp bör av statskontoret insättas på särskilt konto i riksbanken. Slutligen bör i enlighet med förslag i propositionen nr 171 till budgetutjämningsfonden även avsättas ett beräknat belopp om 111,4 miljoner kronor motsvarande den utdelning staten beräknas erhålla från LKAB under nästa budgetår. Jag kommer i det följande att hemställa om riksdagens medgivande till en dylik avsättning.

Sammanfattningsvis har anförts följande (s. 42).

Vidare bör såsom nämnts — med ändring av vad som därutinnan föreslagits i statsverkspropositionen — 75 miljoner kronor avsättas till budgetutjämningsfonden av vissa tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster samt ett motsvarande belopp av statskontoret överförs till ett särskilt konto i riksbanken. I anslutning till vad jag i det föregående nämnt bör i riksstaten ävenledes upptagas en avsättning till budgetutjämningsfonden med 111,4 miljoner kronor av medel avsedda för framtida investering i LKAB, vilka medel likaså bör insättas på särskilt konto i riksbanken. Jag kommer i det följande att göra hemställan om att redan för innevarande budgetår göres en avsättning till samma ändamål, beräknad till 81,4 miljoner kronor.

De föreslagna avsättningarna till budgetutjämningsfonden för LKAB:s räkning ha i propositionen nr 171 närmare motiverats sålunda (s. 42 och 43).

Vad beträffar frågan om LKAB:s likviditetsställning efter omorganisationen vill jag erinra om att enligt förslaget till överenskommelse mellan staten och TGO ingen fondering skall äga rum vid 1956 och 1957 års ordinarie bolagsstämmor. Detta innebär att några avsättningar till dispositionsfonder eller medelsreservationer av annat slag icke kommer till stånd inom LKAB för verksamhetsåren 1955/56 och 1956/57. Vidare skall enligt samma överenskommelse den vid 1955 års ordinarie bolagsstämma gjorda avsättningen å 50 milj. kronor till dispositionsfond, varav omkring 30 milj. kronor faller på staten, utdelas med utbetalning den 30 september 1957. Med hän-

syn till den nu pågående omfattande investeringsverksamheten inom LKAB kommer den föreslagna överenskommelsen mellan staten och TGO att påverka bolagets likviditetsställning.

Det är uppenbarligen av vikt att ett företag av LKAB:s storlek förfogar över betydande reserver av likvida medel. Då avsättningar till dispositionsfond av i det föregående berörda skäl icke kan påräknas för verksamhetsåren 1955/56 och 1956/57 samt för verksamhetsåret 1954/55 gjord avsättning skall utdelas, är det följaktligen önskvärt att en reservering av medel i andra former kommer till stånd. Med hänsyn härtill anser jag mig böra biträda organisationskommitténs, av förhandlingsdelegationen tillstyrkta förslag att för budgetåren 1955/56 och 1956/57 till budgetutjämningsfonden avsätta belopp motsvarande den utdelning staten erhållit eller, vad gäller budgetåret 1956/57, beräknas erhålla från LKAB. I anslutning till vad kommittén och riksräkenskapsverket föreslagit bör ifrågavarande medel särredovisas på budgetutjämningsfonden och motsvarande belopp av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken. Återföringen av medlen till LKAB, vilken med hänsyn till det enskilda intresset i bolaget torde böra få formen av ett lån, bör i vanlig ordning ske genom anvisande av ett anslag på kapitalbudgeten. Då en dylik återföring icke kan bli aktuell förrän efter omorganisationen den 1 oktober 1957, d. v. s. under budgetåret 1957/58, synes emellertid något investeringsanslag för ändamålet icke böra upptagas för nästa budgetår. Vad beträffar storleken av avsättningarna blir dessa, som redan nämnts, beroende av utdelningsbeloppen. För innevarande budgetår uppgår — efter avsättning till dispositionsfond — staten tillkommande utdelning från LKAB till 81,4 milj. kronor. Avsättningen till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1955/56 bör upptagas till motsvarande belopp.

För nästa budgetår, då såsom tidigare nämnts hela vinsten kommer att utbetalas, synes tills vidare böra räknas med en utdelning som med 30 milj. kronor överstiger utdelningen för innevarande budgetår, d. v. s. (81,4 + 30,0 =) 111,4 milj. kronor. Jag föreslår att avsättningen till budgetutjämningsfonden för nästa budgetår tills vidare beräknas med sistnämnda belopp. Med det definitiva fastställandet av ifrågavarande belopp torde böra anstå tills bokslutet för LKAB:s verksamhet under löpande räkenskapsår föreligger. Jag torde få återkomma till denna fråga vid anmälan av nästa års statsverksproposition.

Hemställan om riksdagens medgivande till nu berörda avsättningar till budgetutjämningsfonden torde lämpligen böra göras i propositionen angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1956/57, vilken jag senare denna dag kommer att anmäla för Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 599) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 791), i vilka, såvitt nu är ifråga, hemställts att riksdagen måtte dels avslå Kungl. Maj:ts förslag om riksdagens medgivande att avsätta ett belopp av 75 milj. kronor till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas samt att överföra motsvarande belopp till ett särskilt konto i riksbanken, dels medgiva att för vart och ett av budgetåren 1955/56 och 1956/57 ett belopp av 50 milj. kronor av under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag må avsättas till bud-

getutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken, dels ock medgiva att belopp motsvarande under budgetåren 1955/56 och 1956/57 under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag utöver vad som ovan upptagits må under respektive budgetår avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas under rubriken »Reserver för sparstimulerande åtgärder» samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Schmidt m. fl.* väckt motion (II: 792), i vilken föreslagits att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte medgiva, att för budgetåren 1955/56 och 1956/57 30 milj. kronor å vartdera budgetåret avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas såsom avsedda för framtida investering i LKAB samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till särskilt konto i riksbanken.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionerna II: 791 och II: 792.

Utskottet. I enlighet med de vid fjolårets riksdag fastställda redovisningsgrunderna för fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskatte-medel har Kungl. Maj:t föreslagit, att avsättning till budgetutjämningsfonden av sådana medel må ske jämväl för nästa budgetår. Förslaget tillstyrkes av utskottet. Av i statsverkspropositionen anförda skäl torde den ifrågavarande avsättningen böra beräknas till ett nettobelopp av 300 milj. kronor.

Kungl. Maj:t har vidare funnit erforderligt, att härutöver vissa konjunkturpolitiskt betingade skatteinkomster likaledes avsättas till budgetutjämningsfonden under nästa budgetår för att där särredovisas. För denna avsättning erforderligt belopp har i statsverkspropositionen angivits till (75 + 275 =) 350 milj. kronor, avseende de inkomster som väntas inflyta genom den allmänna investeringsavgiften respektive genom den förhöjda bolagsskatten. Sedermera har emellertid under socialdepartementets huvudtitel äskats ett anslag av 275 milj. kronor till fondering för framtida pensionsändamål, varvid förutsatts att härför skulle disponeras sist avsedda skatteinkomster. Av denna anledning har i propositionen nr 175 framlagts det ändrade förslaget, att den nu ifrågavarande avsättningen begränsas till 75 milj. kronor, utgörande under nästa budgetår beräknad uppbörd av allmän investeringsavgift för år 1956. Motsvarande belopp anses därjämte böra insättas på särskilt konto i riksbanken.

Såsom utskottet framhöll redan i sitt av fjolårets riksdag godkända utlåtande nr 156 delar utskottet departementschefens uppfattning, att medel av detta slag lämpligen böra steriliseras och sålunda icke tagas i anspråk för att täcka utgifter på riksstaten. Utskottet tillstyrker därför, att den ifrågavarande avsättningen verkställes på sätt departementschefen föror-

dat. Av det sagda följer att utskottet icke kan biträda det i de båda likalydande motionerna I: 559 och II: 791 framställda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Av departementschefen har i förevarande sammanhang slutligen erinrats om det i propositionen nr 171 redovisade förslaget till överenskommelse om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. Denna överenskommelse innebär bl. a., att någon fondering av vinstmedel inom sistnämnda företag icke skall äga rum vid 1956 och 1957 års bolagsstämmor samt att det enligt beslut vid 1955 års stämma till dispositionsfond avsatta beloppet skall utdelas per den 30 september 1957. Med hänsyn till den pågående investeringsverksamhetens omfattning har det emellertid ansetts önskvärt, att en reservering av för investeringsändamål avsedda medel kommer till stånd i andra former. I propositionen nr 175 har därför föreslagits, att belopp motsvarande under budgetåren 1955/56 och 1956/57 inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i LKAB måtte enligt vissa angivna grunder avsättas till budgetutjämningsfonden under respektive budgetår för att sedermera återföras till bolaget. Detta avses skola ske i vanlig ordning genom anvisande av ett anslag på kapitalbudgeten. Avsättningsbeloppen ha beräknats till 81,4 respektive 111,4 milj. kronor.

Mot Kungl. Maj:ts förslag ha motionsledes vissa erinringar framförts. Sålunda har i motionen II: 792 hävdats den uppfattningen, att till budgetutjämningsfonden bör avsättas endast den del av avkastningen från LKAB som vid oförändrad organisationsform skulle ha tillförts dispositionsfond, d. v. s. ett belopp svarande mot den vinstökning som genom den ovannämnda överenskommelsen kommer staten till godo. Detta belopp har för vardera av de båda aktuella budgetåren beräknats till 30 milj. kronor. Ett yrkande av principiellt samma innebörd har framställts i motionerna I: 599 och II: 791, i vilka dock den staten tillkommande vinstökningen angivits till 50 milj. kronor. I sistnämnda båda motioner har därjämte förordats, att återstående del av den från LKAB härrörande avkastningen måtte under respektive budgetår avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas under rubriken »Reserver för sparstimulerande åtgärder» samt att motsvarande belopp finge av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Med anledning av de motionsledes framställda yrkandena vill utskottet erinra om att en mycket omfattande investeringsverksamhet f. n. pågår inom LKAB. Efter den 1 oktober 1957, d. v. s. den tidpunkt vid vilken statens inlösen av stamaktierna skall ske, väntas av det aktuella programmet återstå investeringar för en sammanlagd kostnad av ca 72 milj. kronor. Härtill komma, såsom närmare framgår av de i propositionen nr 171 lämnade uppgifterna, vissa ytterligare investeringskostnader om tillhoppa lägst 115 milj. kronor. För bestridande av kostnader för nyinvesteringar efter nyssnämnda tidpunkt ha medel icke reserverats inom företaget. Då någon avsättning av vinstmedel till dispositionsfond ju ej heller skall ske för den närmaste framtiden, måste uppenbarligen staten såsom den huvudsaklige

aktieägaren på annat sätt svara för att LKAB:s kapitalförsörjning icke äventyras. Den av departementschefen förordade lösningen av angivna problem finner utskottet för sin del ändamålsenlig. Därest den ifrågavarande avsättningen till budgetutjämningsfonden i enlighet med motionärernas förslag skulle begränsas till 30 eller 50 milj. kronor för vardera budgetåret, kan nämligen befaras att investeringsmedel icke komma att vara tillgängliga i erforderlig omfattning då behovet därav aktualiseras. Möjligen kan invändas att staten i så fall får begagna samma finansieringsmetoder som tillämpas i fråga om annan statlig investeringsverksamhet. Icke minst i rådande konjunkturläge måste det emellertid anses vara en betydande fördel, om en metod väljes som icke påverkar lånemarknaden. Såsom departementschefen framhållit bör den framtida återföringen till LKAB av nu ifrågavarande medel ske i form av sedvanlig anslagsanvisning å riksstaten.

Vad angår det speciella förslag som framlagts i motionerna I: 599 och II: 791, nämligen att återstående del av den från LKAB härrörande avkastningen skall avsättas för insättning i riksbanken till täckande av inkomstbortfall budgetåret 1958/59 på grund av sparstimulerande åtgärder, vill utskottet framhålla att utskottet självfallet inser det stora värdet av åtgärder som kunna öka det personliga sparandet. Det ifrågavarande förslaget synes emellertid utskottet vara alltför vagt motiverat och till sin innebörd alltför obestämt för att kunna godtagas, helt oavsett vad ovan sagts angående LKAB:s behov av investeringsmedel.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag avstyrker utskottet sålunda bifall till motionerna I: 599 och II: 791 samt II: 792, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må medgiva, att avsättning av kommunalskattemedel må ske till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas;

II. att riksdagen må — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 599 och II: 791, såvitt nu är i fråga — medgiva, att i enlighet med i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 13 april 1956 förordade grunder ett belopp av 75 milj. kronor må avsättas till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken;

III. att riksdagen må — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 599 och II: 791 samt II: 792, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga — medgiva, att belopp motsvarande under budgetåren 1955/56 och 1956/57 under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossa-vaara-Kiirunavaara aktiebolag må under respektive budget-

år avsätts till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.

Stockholm den 24 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Leander, Gillström, Näsström, Boman, Pålsson, Sundelin, Einar Persson, Thun, Holmqvist, Rikard Svensson, Svärd, Bengtson och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Åkerström, Rubbestad, Petterson i Degerfors, Andersson i Mölndal, Staxäng, Widén, Johansson i Mysinge, Gustafsson i Skellefteå, fröken Ager och herr Andreasson.

Reservationer

1) av herrar *Boman, Sundelin, Jacobsson, Malmborg* i Skövde, *Widén, Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Ager* i fråga om avsättning till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 av ett belopp av 75 milj. kronor, utgörande under budgetåret beräknad uppbörd av allmän investeringsavgift för 1956.

2) av herrar *Boman, Sundelin, Jacobsson, Malmborg* i Skövde, *Widén, Gustafsson* i Skellefteå och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen II: 792 och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 6 börjar med »Med anledning» och på s. 7 slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såvitt utskottet kan bedöma utgör Kungl. Maj:ts förevarande förslag, enligt vilket under de båda budgetåren 1955/56 och 1956/57 hela den från LKAB härrörande vinsten skall reserveras för framtida investeringsändamål, ett klart avsteg från gällande budgetprinciper. Därest den ifrågavarande metoden allmänt tillämpades, skulle detta få till följd att vederbörande statsföretag, även om finansiella möjligheter härtill föreläge, icke komme att lämna något som helst bidrag ens till förräntningen av det i företagen investerade kapitalet. Uppenbarligen föreligger ej heller något sakligt skäl, varför icke den staten normalt tillkommande avkastningen från LKAB

jämväl i fortsättningen skulle inräknas bland driftbudgetens ordinarie inkomster och i denna sin egenskap få utnyttjas för finansiering av löpande utgifter. I den mån avkastningen tillfälligtvis innehåller medel, vilka rätteligen bort överföras till dispositionsfond, finner utskottet det dock naturligt att vinsten till denna del reserveras för investeringsändamål. Utskottets ståndpunkt härvidlag överensstämmer med den uppfattning som hävdats av riksräkenskapsverket liksom i de förenämnda motionerna. I enlighet härmed tillstyrker utskottet, att den nu ifrågavarande avsättningen till budgetutjämningsfonden begränsas till ett mot den beräknade utdelningsökningen svarande belopp. Storleken av detta belopp för vardera av de båda aktuella budgetåren har angivits i motionen II: 792 till 30 milj. kronor samt i motionerna I: 599 och II: 791 till 50 milj. kronor. Då av den vid 1955 års ordinarie bolagsstämma till dispositionsfond gjorda avsättningen ca 30 milj. kronor falla på staten, anser sig utskottet böra förorda att till budgetutjämningsfonden avsättes sistnämnda belopp. Vad angår det speciella förslag som framlagts i motionerna I: 599 och II: 791, nämligen att återstående del av den från LKAB härrörande avkastningen skall avsättas för insättning i riksbanken till täckande av inkomstbortfall budgetåret 1958/59 på grund av sparstimulerande åtgärder, vill utskottet framhålla att utskottet självfallet inser det stora värdet av åtgärder som kunna öka det personliga sparandet. Någon rimlig anledning varför just vinstmedlen från LKAB skola disponeras på angivet sätt torde dock ej föreligga.

Av det sagda följer att utskottet anser sig böra tillstyrka bifall till det i motionen II: 792 framställda yrkandet.»

dels ock utskottets hemställan under III. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må — i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 599 och II: 791 samt med bifall till motionen II: 792, förstnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga — medgiva, att för vardera av budgetåren 1955/56 och 1956/57 ett belopp av 30 milj. kronor må avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas såsom avsedda för framtida investering i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till särskilt konto i riksbanken.»

3) av herrar *Svärd*, *Skoglund* i Doverstorp och *Staräng*, vilka ansett att *dels* utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»I enlighet med de vid fjolårets riksdag fastställda redovisningsgrunderna för fonden för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel har Kungl. Maj:t föreslagit, att avsättning till budgetutjämningsfonden av sådana medel må ske jämväl för nästa budgetår. Förslaget tillstyrkes av utskottet. Av i statsverkspropositionen anförda skäl torde den ifrågavarande avsättningen böra beräknas till ett nettobelopp av 300 milj. kronor. I detta sammanhang anser sig utskottet böra framhålla angelägenheten av att en närmare undersökning göres, huruvida möjligheter föreligger att inom det

gällande uppbördssystemets ram finna utvägar, genom vilka utbetalningen av kommunerna tillkommande skatt skall kunna i tiden närmare anslutas till uppbörden därav.

Kungl. Maj:t har vidare föreslagit att ett belopp av 75 milj. kronor, avseende de inkomster som beräknas inflyta genom den allmänna investeringsavgiften, likaledes skall avsättas till budgetutjämningsfonden under nästa år för att där särredovisas. I statsverkspropositionen förutsattes att därutöver 275 milj. kronor, som beräknades inflyta genom höjningen av bolagsskatten, skulle på samma sätt avsättas till budgetutjämningsfonden. Sedermera har emellertid förslag framlagts att sistnämnda belopp skall avsättas till 'fondering för framtida pensionsändamål'. I motionerna I: 599 och II: 791 har motionärerna, vilka i annat sammanhang framfört den uppfattningen att någon investeringsavgift icke borde uttagas under senare hälften av kalenderåret 1956 och att någon förhöjning av bolagsskatten icke bort ske samt att sålunda beslut icke bör fattas om ifrågasatt ändring i rubriceringen beträffande sistnämnda medel, hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om medgivande att avsätta ett belopp av 75 milj. kronor till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas. Utskottet delar motionärernas uppfattning och biträder alltså ifrågavarande yrkande.

I särskild proposition (nr 171) har redovisats förslag till överenskommelse om fortsatt samarbete mellan staten och enskilda intressenter i LKAB. Enligt denna överenskommelse skall någon avsättning till dispositionsfonden inom LKAB icke äga rum vid 1956 och 1957 års bolagsstämmor, varjämte vid 1955 års bolagsstämma till dispositionsfonden avsatt belopp skall utdelas den 30 september 1957. Kungl. Maj:ts förslår under åberopande härav att staten tillkommande utdelning från LKAB budgetåret 1955/56 och 1956/57 skall avsättas till budgetutjämningsfonden för att sedermera återföras till bolaget i form av statslån.

Utskottet kan icke finna bärande skäl för att statslån skall tillhandahållas det statliga malmbolaget. Detta bör i likhet med övriga företag i landet och under samma allmänna villkor som dessa täcka sitt behov av upplåning för investeringar. Emellertid innebär överenskommelsen mellan parterna att för vart och ett av budgetåren 1955/56 och 1956/57 vederbörliga avsättningar inom företaget icke göres. Därigenom förvandlas ett internt företagssparande till avkastning på aktierna. Summan av de uteblivna avsättningarna beräknas för vart och ett av åren uppgå till 50 milj. kronor, av vilket belopp 30 milj. tillföres statsverket och 20 milj. TGO. Sistnämnda belopp har uppenbarligen karaktär av köpeskilling för stamaktierna i företaget. Såsom anförts i motionerna I: 599 och II: 791 bör det 'uteblivna företagssparandet' så snart ske kan återföras till LKAB. Utskottet finner således att ett häremot svarande belopp — för vart och ett av budgetåren 1955/56 och 1956/57 50 milj. kronor — bör avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt insättas på särskilt konto i riksbanken. Utskottet hemstäl-

ler alltså i denna del om bifall till de likalydande motionerna I: 599 och II: 791.

Under budgetåret 1958/59 kommer under förutsättning av bifall till i motionerna I: 290 och II: 238 framställda yrkanden om vissa sparpremierande åtgärder ett visst inkomstbortfall att uppkomma för statsverket. Storleken av detta kan icke för närvarande med större grad av säkerhet bedömas. Medel för att motväga detta väntade inkomstbortfall bör emellertid enligt utskottets mening redan nu avsättas. Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna I: 599 och II: 791 att härför bör tagas i anspråk den del av utdelningarna från LKAB, som icke avses skola återföras till dispositionsfonden i LKAB, och hemställer alltså om bifall till motionerna jämväl i denna del.»

dels ock utskottets hemställan under II. och III. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må — med bifall till motionerna I: 599 och II: 791, såvitt nu är i fråga — avslå Kungl. Maj:ts förslag om riksdagens medgivande att avsätta ett belopp av 75 miljoner kronor till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1956/57 för att där särredovisas samt att överföra motsvarande belopp till ett särskilt konto i riksbanken;

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 792 samt med bifall till motionerna I: 599 och II: 791, såvitt nu är i fråga,

a) medgiva, att för vart och ett av budgetåren 1955/56 och 1956/57 ett belopp av 50 miljoner kronor av under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag må avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken;

b) medgiva, att belopp motsvarande under budgetåren 1955/56 och 1956/57 under riksstatstiteln Fonden för statens aktier inflytande avkastning av staten tillhöriga aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag utöver vad som upptagits under a) må under respektive budgetår avsättas till budgetutjämningsfonden för att där särredovisas under rubriken 'Reserver för sparstimulerande åtgärder' samt att motsvarande belopp må av statskontoret överföras till ett särskilt konto i riksbanken.»